

ПРАВИЛА

Всеукраїнської гри «Соняшник»

1. Загальні положення

- 1.1. «Соняшник» – щорічна гра з української мови, літератури та українознавства (далі – Гра).
- 1.2. Авторські права на Гру належать колективу її Авторів.
- 1.3. Авторські права на всі завдання Гри належать Методичній комісії Гри.
- 1.4. Офіційний сайт Гри в Інтернеті: <http://gra-sonyashnyk.com.ua/>.

2. Цілі та завдання Гри

- 2.1. Цілями та завданнями Гри є:
  - формування у школярів сталої зацікавленості українською мовою, літературою та українознавством;
  - підвищення кваліфікації вчителів української мови, літератури та українознавства;
  - активізація позакласної та позашкільної роботи із зазначених вище дисциплін;
  - надання учням можливості змагатися в міжрегіональному масштабі, не виїжджаючи зі свого району.

3. Учасники Гри

- 3.1. Учасниками Гри можуть бути учні 1–12-х класів загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та форм власності, які сплатили організаційний внесок. Рішення про звільнення учасників від сплати організаційного внеску може бути ухвалено лише оргкомітетом.

4. Суб'єкти Гри

- 4.1. Суб'єктами Гри є:
  - учасник;
  - координатор у школі;
  - адміністратор у кабінеті;
  - регіональний представник;
  - методична комісія;
  - організаційний комітет.

5. Організація та проведення Гри

- 5.1. Організатором Гри за договором з Авторами є творче об'єднання «Соняшник» за сприяння кафедри українознавства Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія», Харківської

обласної спеціалізованої школи-інтернату II-III ступенів «Обдарованість», творчого об'єднання «Гімназія».

- 5.2. Керівництво проведенням Гри здійснює оргкомітет, що формується рішенням творчого об'єднання «Соняшник». До функцій оргкомітету належать: розробка інструктивних документів та листів з питань, що не врегульовані цими Правилами, документації Гри, взаємодія з регіональними представниками, іншими установами та організаціями, підготовка оригінал-макетів, друк та розсилка матеріалів Гри (бланків відповідей, бланків завдань, інструкцій з проведення Гри та заповнення бланків відповідей, сертифікатів учасника тощо), обробка бланків відповідей, підбиття підсумків та нагородження переможців, вирішення спірних питань (спільно з творчим об'єднанням «Соняшник» та методичною комісією Гри), що виникають у зв'язку з проведенням Гри. Функції членів оргкомітету за необхідності визначаються окремими угодами з творчим об'єднанням «Соняшник».
- 5.3. Наукове керівництво Грою здійснює методична комісія Гри. Методичну комісію Гри формує її голова, який затверджується оргкомітетом. До функцій методичної комісії Гри належать розробка та відбір завдань, укладання варіантів Гри, розробка відповідей, укладання та редагування підсумкових збірок матеріалів Гри й інших публікацій її матеріалів.
- 5.4. Організацією та проведенням Гри в регіонах займаються регіональні представники. Регіональними представниками можуть бути юридичні та/або фізичні особи-підприємці, що діють на підставі договорів з творчим об'єднанням «Соняшник», або вирішується індивідуально.
- 5.5. Гра проходить в один тур безпосередньо в загальноосвітніх навчальних закладах в один день для всіх учасників. Строк проведення Гри визначається оргкомітетом щорічно не пізніше ніж за три місяці до дня проведення та доводиться до відома зацікавлених осіб та організацій шляхом розсилки інформації регіональним представникам та публікації в Інтернеті.
- 5.6. Гра проводиться для всіх бажаючих, без попереднього відбору, відмова в участі у Грі не допускається. Участь у Грі є добровільною, залучення учнів до участі в Грі проти їх бажання забороняється. Гра проводиться за п'ятьма комплектами завдань, призначеними для учнів 1–2, 3–4, 5–6, 7–9, 10–11 класів відповідно. Комплект містить 30 (у 1–2, 3–4 класах – 20) завдань, розбитих на три рівні складності (по 1, 3 і 5 балів за правильну відповідь), на кожне завдання пропонується п'ять варіантів відповідей, серед яких є лише одна правильна. Писати повні відповіді непотрібно, достатньо лише на спеціальному бланку відповідей позначити одну правильну відповідь. Максимальна кількість балів, яку може отримати учасник – 70 (44 бали – у 1–2, 3–4 класах). Основним критерієм оцінювання результату є сумарна кількість балів, набрана одним учасником.

- 5.7. Пакети з тестовими завданнями відкриваються безпосередньо перед початком їх виконання. На виконання завдань відводиться 60 хвилин, збільшувати чи зменшувати вказаний час не можна. Бланки з відповідями учасника для перевірки та обробки результатів здаються координатору гри у школі та направляються до творчого об'єднання «Соняшник» не пізніше наступного дня після проведення Гри.
- 5.8. Збір та обробка результатів учасників Гри проводиться відповідно до законодавства України, що регламентує збір та обробку персональних даних. Збору та обробці підлягають прізвища та імена учасників, дані про їх загальноосвітні навчальні заклади, класи, а також відповіді на завдання Гри. Факт відправки загальноосвітніми навчальними закладами бланків (баз даних) відповідей учасників Гри на обробку означає, що загальноосвітній навчальний заклад гарантує наявність згоди батьків (законних представників) на необхідну для проведення Гри обробку персональних даних авторів відправлених відповідей та несе всю зумовлену цим відповідальність і дає свою згоду на оприлюднення результатів школи в регіональному та всеукраїнському рейтингах.
- 5.9. Після перевірки кожен загальноосвітній навчальний заклад, що взяв участь у Грі, отримує відомість, що включає всіх учасників із зазначенням отриманих балів та місця кожного учня в загальному заліку, регіоні, школі. Усім учасникам видаються сертифікати учасника. Переможці Гри в загальному заліку нагороджуються подарунками оргкомітету, переможці Гри в регіонах – подарунками регіональних представників.
- 5.10. Результати Гри, отримані шляхом обробки бланків відповідей учасників, оприлюднюються не пізніше ніж через шість тижнів з дня отримання оргкомітетом усіх заповнених бланків відповідей. Результати разом із сертифікатами розсилаються в усі місцеві осередки проведення Гри. Оргкомітет на основі інформації, отриманої при перевірці бази даних, робить статистичний аналіз результатів, опрацьовує всі зауваження щодо завдань Гри та його проведення. Підсумкова збірка матеріалів Гри надсилається до Міністерства освіти і науки України, регіональним представникам Гри та координаторам Гри у школі.
- 5.11. Учасникам Гри заборонено виконувати завдання колективно та/або з іншою сторонньою допомогою, користуватися при виконанні завдань Гри книгами, конспектами, Інтернетом та іншими зовнішніми джерелами інформації, а також іншими технічними засобами передачі та обробки інформації, у тому числі засобами мобільного зв'язку.
- 5.12. Для забезпечення достовірності та об'єктивності результатів Гри оргкомітет контролює дотримання правил її учасниками. За результатами цього контролю можуть бути, згідно з Правилами дискваліфікації (додаток 1 до даних Правил), дискваліфіковані з обнуленням результатів як окремі учні, так і, за умови грубого порушення правил Гри, – класи або цілі загальноосвітні навчальні заклади, у яких зафіксовані такі порушення.

Рішення про дискваліфікацію може бути оскаржене в оргкомітеті протягом двох місяців з дня проведення Гри. Регіональні представники також мають право ставити малоймовірні результати окремих учасників та навчальних закладів під підозру у дискваліфікації. Результати у цьому випадку не обнуляються, але нагородження тих, чиї результати підпали під підозру, подарунками оргкомітету та регіональних представників не здійснюється. За підозри, що в загальноосвітньому навчальному закладі були істотно порушені правила проведення Гри, рішенням оргкомітету загальноосвітньому навчальному закладу або окремим паралелям його класів може бути дозволена подальша участь у Грі тільки за умови її проведення під незалежним зовнішнім контролем. У разі дискваліфікації організаційний внесок не повертається.

5.13. Батьки учасників, уповноважені на те батьківськими зборами або комітетами, мають право контролювати проведення Гри в загальноосвітньому навчальному закладі на всіх її етапах, включаючи право присутності при розкритті конвертів із завданнями та при виконанні завдань учасниками, а також перевіряти правильність пакування бланків відповідей перед їх відправкою до оргкомітету Гри.

6. Фінансування

6.1. Гра фінансується за рахунок організаційних внесків учасників. Розмір організаційного внеску щорічно визначається оргкомітетом. Учасники сплачують організаційні внески не пізніше ніж за півтора місяця до дня проведення Гри.

6.2. Право безкоштовної участі у Грі надається дітям-сиротам, а також учням шкіл при лікарнях та санаторіях. Право безкоштовної участі підтверджується довідкою в довільній формі, завіреною печаткою та підписом директора загальноосвітнього навчального закладу.

6.3. Ураховуючи специфіку окремих регіонів, розмір організаційного внеску в них може бути змінений за згодою з оргкомітетом.

6.4. Кошторис Гри затверджується учасниками творчого об'єднання «Соняшник».

6.5. Розмір подарункового фонду для нагороди призерів усіх рівнів у сукупності має складати не менш 10 % від загальної суми організаційних внесків учасників Гри.

ПРАВИЛА

дискваліфікації

1. Безумовно дискваліфікуються оргкомітетом з обнуленням результатів при збігу відповідей на усі завдання учасники, що навчаються в одній паралелі одного навчального закладу, якщо:

1.1. Серед даних ними відповідей принаймні три неправильні;

1.2. Серед даних ними відповідей одна або дві неправильні, і відповіді співпали принаймні у трьох учасників.

Збіг у двох лінійках відповідей значків "х", що означають, що на завдання дано було більше однієї відповіді, прирівнюється до збігу двох невірних відповідей. Збіг у двох лінійках відповідей значків "н", що означають, що на завдання не було дано ніякої відповіді, тлумачиться індивідуально.

2. Учасники, що навчаються в одній паралелі одного навчального закладу, залишаються оргкомітетом під підозрою у дискваліфікації (без обнулення результатів), якщо:

2.1. Серед даних ними відповідей рівно дві неправильні й відповіді співпали рівно у двох учасників;

2.2. Серед даних ними відповідей рівно одна неправильна, і відповіді співпали не більше ніж у трьох учасників;

2.3. Усі дані ними відповіді правильні, і відповіді співпали принаймні у трьох учасників.

3. Учасники можуть бути дискваліфіковані також оргкомітетом за встановленими фактами порушення правил проведення Гри в навчальних закладах.

4. Оргкомітет не присуджує дипломи переможців і призерів у загальному заліку учасникам, що знаходяться під підозрою на дискваліфікацію, і не рекомендує нагороджувати таких учасників регіональним представникам та координаторам Гри у школі.

Виняток цього з правила становлять учасники, у яких усі відповіді правильні, якщо їх в одній паралелі одного учбового закладу рівно трое. У цьому випадку рішення про можливість присудження дипломів у загальному заліку приймається відповідним регіональним представником після вивчення ситуації на місці. Якщо за підсумками такого вивчення підозру не знято, відповідні подарунки, відіслані в регіон, використовуються для регіонального нагородження.

5. Оргкомітет за підсумками статистичного аналізу результатів Гри виявляє школи, де об'єктивність результатів за окремими паралелями (як правило, початкових класів) або школі в цілому викликає істотні сумніви (великий відсоток дискваліфікованих учасників, нереально велика кількість високих результатів). Таким паралелям і школам у наступному сезоні буде заборонено

участь у Грі без зовнішнього контролю. Відповідні списки й правила організації зовнішнього контролю надсилаються регіональним представникам.

6. З урахуванням наявної додаткової інформації оргкомітет може пом'якшувати або посилювати санкції, накладені на учасників і школи за наведеними вище правилами.

7. Регіональним представникам рекомендується за можливості розслідувати на місці підозри в дискваліфікації, які виявлені оргкомітетом, так і власні. При підтвердженні підозр регіональний представник може, повідомивши оргкомітет, самостійно дискваліфікувати відповідних учасників. Якщо підозри оргкомітету не підтвердилися, регіональний представник направляє в оргкомітет мотивоване клопотання про їх зняття.

ПРАВИЛА

Всеукраїнської гри «Геліантус – природознавство для дорослих»

1. Загальні положення

- 1.1. «Геліантус – природознавство для дорослих» – щорічна природознавча гра з фізики, хімії, біології та географії (далі – Гра).
- 1.2. Авторські права на Гру належать колективу її Авторів.
- 1.3. Авторські права на всі завдання Гри належать Методичній комісії Гри.
- 1.4. Офіційний сайт Гри в Інтернеті: <http://helianthus.com.ua/>.

2. Цілі та завдання Гри

- 2.1. Цілями та завданнями Гри є:
  - формування у школярів цілісного уявлення про природу і наукового світогляду на основі знань з фізики, хімії, біології, географії, сталої зацікавленості природними явищами;
  - підвищення кваліфікації вчителів фізики, хімії, біології та географії;
  - активізація позакласної та позашкільної роботи із зазначених вище дисциплін;
  - надання учням можливості змагатися в міжрегіональному масштабі, не виїжджаючи зі свого району.

3. Учасники Гри

- 3.1. Учасниками Гри можуть бути учні загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та форм власності, які сплатили організаційний внесок. Рішення про звільнення учасників від сплати організаційного внеску може бути ухвалено оргкомітетом.

4. Суб'єкти Гри

- 4.1. Суб'єктами Гри є:
  - учасник;
  - координатор у школі;
  - адміністратор у кабінеті;
  - регіональний представник;
  - методична комісія;
  - організаційний комітет.

5. Організація та проведення Гри

- 5.1. Організатором Гри за договором з Авторами є творче об'єднання «Соняшник» за сприяння Харківської обласної спеціалізованої школи-інтернату II-III ступенів «Обдарованість», творчого об'єднання «Гімназія».

- 5.2. Керівництво проведенням Гри здійснює оргкомітет, що формується рішенням творчого об'єднання «Соняшник». До функцій оргкомітету належать: розробка інструктивних документів та листів з питань, що не врегульовані цими Правилами, документації Гри, взаємодія з регіональними представниками, іншими установами та організаціями, підготовка оригінал-макетів, друк та розсилка матеріалів Гри (бланків відповідей, бланків завдань, інструкцій з проведення Гри та заповнення бланків відповідей, сертифікатів учасника тощо), обробка бланків відповідей, підбиття підсумків та нагородження переможців, вирішення спірних питань (спільно з творчим об'єднанням «Соняшник» та методичною комісією Гри), що виникають у зв'язку з проведенням Гри. Функції членів оргкомітету за необхідності визначаються окремими угодами з творчим об'єднанням «Соняшник».
- 5.3. Наукове керівництво Грою здійснює методична комісія Гри. Методичну комісію Гри формує її голова, який затверджується оргкомітетом. До функцій методичної комісії Гри належать розробка та відбір завдань, укладання варіантів Гри, розробка відповідей, укладання та редагування підсумкових збірок матеріалів Гри й інших публікацій її матеріалів.
- 5.4. Організацією та проведенням Гри в регіонах займаються регіональні представники. Регіональними представниками можуть бути юридичні та/або фізичні особи-підприємці, що діють на підставі договорів з творчим об'єднанням «Соняшник», або вирішується індивідуально.
- 5.5. Гра проходить в один тур безпосередньо в загальноосвітніх навчальних закладах в один день для всіх учасників. Строк проведення Гри, тематика завдань і класи - учасники визначаються оргкомітетом щорічно не пізніше ніж за три місяці до дня проведення та доводиться до відома зацікавлених осіб та організацій шляхом розсилки інформації регіональним представникам та публікації в Інтернеті.
- 5.6. Гра проводиться для всіх бажаючих, без попереднього відбору, відмова в участі у Грі не допускається. Участь у Грі є добровільною, залучення учнів до участі в Грі проти їх бажання забороняється. Основним критерієм оцінювання результату є сумарна кількість балів, набрана одним учасником. Комплект завдань складається з 60 завдань у тестовій формі з вибором однієї правильної відповіді. Усі завдання згруповано за чотирма тематичними блоками, що відповідають одному з предметів природничого циклу (фізика, хімія, біологія, географія). Кожний тематичний блок присвячений певному об'єкту, що є предметом вивчення цієї дисципліни. Утім тематичний блок включає шість завдань з базового предмету та по три завдання з інших предметів. За кожне правильно виконане завдання учасник може отримати один, два, або три бали (в одному тематичному блоці міститься по п'ять однобальних, п'ять двобальних, п'ять трьохбальних завдань), на кожне завдання пропонується п'ять варіантів відповідей, серед яких є лише одна правильна. Писати повні відповіді непотрібно, достатньо лише на спеціальному бланку відповідей позначити одну правильну відповідь. Таким чином максимальна кількість балів за правильне виконання усіх завдань Гри складає 120 (сто двадцять) балів. Крім цього

результати учасників, що набрали не менше ніж 22 бали з кожного із чотирьох предметів Гри, множаться на цілісний коефіцієнт 1,25.

- 5.7. Пакети з тестовими завданнями відкриваються безпосередньо перед початком їх виконання. На виконання завдань відводиться 90 хвилин, збільшувати чи зменшувати вказаний час не можна. Бланки з відповідями учасника для перевірки та обробки результатів здаються координатору гри у школі та направляються до творчого об'єднання «Соняшник» не пізніше наступного дня після проведення Гри.
- 5.8. Збір та обробка результатів учасників Гри проводиться відповідно до законодавства України, що регламентує збір та обробку персональних даних. Збору та обробці підлягають прізвища та імена учасників, дані про їх загальноосвітні навчальні заклади, класи, а також відповіді на завдання Гри. Факт відправки загальноосвітніми навчальними закладами бланків (баз даних) відповідей учасників Гри на обробку означає, що загальноосвітній навчальний заклад гарантує наявність згоди батьків (законних представників) на необхідну для проведення Гри обробку персональних даних авторів відправлених відповідей та несе всю зумовлену цим відповідальність і дає свою згоду на оприлюднення результатів школи в регіональному та всеукраїнському рейтингах.
- 5.9. Після перевірки кожен загальноосвітній навчальний заклад, що взяв участь у Грі, отримує відомість, що включає всіх учасників із зазначенням отриманих балів та місця кожного учня в загальному заліку, регіоні, школі. Усім учасникам видаються сертифікати учасника. Переможці Гри в загальному заліку нагороджуються подарунками оргкомітету, переможці Гри в регіонах – подарунками регіональних представників.
- 5.10. Результати Гри, отримані шляхом обробки бланків відповідей учасників, оприлюднюються не пізніше ніж через шість тижнів з дня отримання оргкомітетом усіх заповнених бланків відповідей. Результати разом із сертифікатами розсилаються в усі місцеві осередки проведення Гри. Оргкомітет на основі інформації, отриманої при перевірці бази даних, робить статистичний аналіз результатів, опрацьовує всі зауваження щодо завдань Гри та його проведення. Підсумкова збірка матеріалів Гри надсилається до Міністерства освіти і науки України, регіональним представникам Гри та координаторам Гри у школі.
- 5.11. Учасникам Гри заборонено виконувати завдання колективно та/або з іншою сторонньою допомогою, користуватися при виконанні завдань Гри книгами, конспектами, Інтернетом та іншими зовнішніми джерелами інформації, а також іншими технічними засобами передачі та обробки інформації, у тому числі засобами мобільного зв'язку.
- 5.12. Для забезпечення достовірності та об'єктивності результатів Гри оргкомітет контролює дотримання правил її учасниками. За результатами цього контролю можуть бути, згідно з Положенням про дискваліфікації (додаток 1 до даного Положення), дискваліфіковані з обнуленням результатів як окремі учні, так і, за умови грубого порушення правил Гри, – класи або цілі загальноосвітні

навчальні заклади, у яких зафіксовані такі порушення. Рішення про дискваліфікацію може бути оскаржене в оргкомітеті протягом двох місяців з дня проведення Гри. Регіональні представники також мають право ставити малоімовірні результати окремих учасників та навчальних закладів під підозру у дискваліфікації. Результати у цьому випадку не обнуляються, але нагородження тих, чий результати підпали під підозру, подарунками оргкомітету та регіональних представників не здійснюється. За підозри, що в загальноосвітньому навчальному закладі були істотно порушені правила проведення Гри, рішенням оргкомітету загальноосвітньому навчальному закладу або окремим паралелям його класів може бути дозволена подальша участь у Грі тільки за умови її проведення під незалежним зовнішнім контролем. У разі дискваліфікації організаційний внесок не повертається.

- 5.13. Батьки учасників, уповноважені на те батьківськими зборами або комітетами, мають право контролювати проведення Гри в загальноосвітньому навчальному закладі на всіх її етапах, включаючи право присутності при розкритті конвертів із завданнями та при виконанні завдань учасниками, а також перевіряти правильність пакування бланків відповідей перед їх відправкою до оргкомітету Гри.

6. Фінансування

- 6.1. Гра фінансується за рахунок організаційних внесків учасників. Розмір організаційного внеску щорічно визначається оргкомітетом. Учасники сплачують організаційні внески не пізніше ніж за півтора місяця до дня проведення Гри.
- 6.2. Право безкоштовної участі у Грі надається дітям-сиротам, а також учням шкіл при лікарнях та санаторіях. Право безкоштовної участі підтверджується довідкою в довільній формі, завіреною печаткою та підписом директора загальноосвітнього навчального закладу.
- 6.3. Ураховуючи специфіку окремих регіонів, розмір організаційного внеску в них може бути змінений за згодою з оргкомітетом.
- 6.4. Кошторис Гри затверджується учасниками творчого об'єднання «Соняшник».
- 6.5. Розмір подарункового фонду для нагороди призерів усіх рівнів у сукупності має складати не менш 10 % від загальної суми організаційних внесків учасників Гри.

ПРАВИЛА

дискваліфікації

1. Безумовно дискваліфікуються оргкомітетом з обнуленням результатів при збігу відповідей на усі завдання учасники, що навчаються в одній паралелі одного навчального закладу, якщо:

1.1. Серед даних ними відповідей принаймні три неправильні;

1.2. Серед даних ними відповідей одна або дві неправильні, і відповіді співпали принаймні у трьох учасників.

Збіг у двох лінійках відповідей значків "х", що означають, що на завдання дано було більше однієї відповіді, прирівнюється до збігу двох невірних відповідей. Збіг у двох лінійках відповідей значків "н", що означають, що на завдання не було дано ніякої відповіді, тлумачиться індивідуально.

2. Учасники, що навчаються в одній паралелі одного навчального закладу, залишаються оргкомітетом під підозрою у дискваліфікації (без обнулення результатів), якщо:

2.1. Серед даних ними відповідей рівно дві неправильні й відповіді співпали рівно у двох учасників;

2.2. Серед даних ними відповідей рівно одна неправильна, і відповіді співпали не більше ніж у трьох учасників;

2.3. Усі дані ними відповіді правильні, і відповіді співпали принаймні у трьох учасників.

3. Учасники можуть бути дискваліфіковані також оргкомітетом за встановленими фактами порушення правил проведення Гри в навчальних закладах.

4. Оргкомітет не присуджує дипломи переможців і призерів у загальному заліку учасникам, що знаходяться під підозрою на дискваліфікацію, і не рекомендує нагороджувати таких учасників регіональним представникам та координаторам Гри у школі.

Виняток цього з правила становлять учасники, у яких усі відповіді правильні, якщо їх в одній паралелі одного учбового закладу рівно троє. У цьому випадку рішення про можливість присудження дипломів у загальному заліку приймається відповідним регіональним представником після вивчення ситуації на місці. Якщо за підсумками такого вивчення підозру не знято, відповідні подарунки, відіслані в регіон, використовуються для регіонального нагородження.

5. Оргкомітет за підсумками статистичного аналізу результатів Гри виявляє школи, де об'єктивність результатів за окремими паралелями (як правило, початкових класів) або школі в цілому викликає істотні сумніви (великий відсоток дискваліфікованих учасників, нереально велика кількість високих

результатів). Таким паралелям і школам у наступному сезоні буде заборонено участь у Грі без зовнішнього контролю. Відповідні списки й правила організації зовнішнього контролю надсилаються регіональним представникам.

6. З урахуванням наявної додаткової інформації оргкомітет може пом'якшувати або посилювати санкції, накладені на учасників і школи за наведеними вище правилами.

7. Регіональним представникам рекомендується за можливості розслідувати на місці підозри в дискваліфікації, як виявлені оргкомітетом, так і власні. При підтвердженні підозр регіональний представник може, повідомивши оргкомітет, самостійно дискваліфікувати відповідних учасників. Якщо підозри оргкомітету не підтвердилися, регіональний представник направляє в оргкомітет мотивоване клопотання про їх зняття.